

Sygn.akt III AUa 886/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Ewa Daniluk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 marca 2019 r. w B.

sprawy z odwołania M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji wnioskodawcy M. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 listopada 2018 r. sygn. akt IV U 1138/18

I. oddala apelację;

II. odstępuje od obciążania M. G. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego za II instancję.

SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt III AUa 886/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. decyzją z dnia 16.07.2018 r. odmówił M. G. prawa do emerytury pomostowej, z uwagi na nieudowodnienie okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat; nieudowodnienie, że przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz niewykonywanie prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze po dniu 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył M. G., wnosząc się zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do wnioskowanego świadczenia. Domagał się zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach okresów jego zatrudnienia jako traktorzysty od 16.11.1981 roku do 30.11.1991 roku w Zakładzie Rolnym (...) oraz jako palacz c.o.: od 15.10.1993

roku do 15.04.1994 roku w Szkole Podstawowej w K.; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku w Przedszkolu Miejskim; od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku oraz od 9.05.2005 roku do 31.12.2005 roku w Wojewódzkim Szpitalu (...); od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku i 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku w Zespole (...) w B..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 22 listopada 2018 r. oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że w dniu 1.06.2018 roku ubezpieczony M. G., ur. (...), złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił prawa do świadczenia. Odwołujący posiada udowodniony okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze: 33 lata, 11 miesięcy i 24 dni.

Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, że w okresie od 16.11.1981 roku do 30.11.1991 roku wnioskodawca był zatrudniony w Zakładzie Rolnym (...) jako kierowca ciągnika kołowego. U kolejnych pracodawców świadczył w pełnym wymiarze czasu pracę jako palacz c.o.: od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku w Zespole Szkół w K.; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku w Przedszkolu Miejskim w G.; od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku oraz od 9.05.2005 roku do 31.12.2005 roku w Wojewódzkim Szpitalu (...); od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku i od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku w Zespole (...) w B..

Na rozprawie w dniu 22 listopada 2018 roku wnioskodawca wskazał, że po 2008 roku nie ma nawet dnia pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (wskazanej w załączniku nr 1 lub 2 do tejsze ustawy).

Rozważając powyższe ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 4 i art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, w których określono warunki niezbędne do uzyskania prawa do emerytury pomostowej. Sąd I instancji wskazał, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową, w świetle treści tych przepisów, oprócz spełnienia innych warunków, jest również wykazanie okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy pomostowej. Długość tego okresu pracy może być różna, w zależności od tego, czy pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych ubezpieczony wykonywał po dniu 31 grudnia 2008 r., czy tylko wcześniej. W pierwszym przypadku wystarczy jakiegokolwiek okres takiej pracy, a w drugim - konieczne jest wykazanie co najmniej 15 - letniego okresu pracy.

Zdaniem Sądu I instancji na gruncie niniejszej sprawy nie sposób uznać, iż wnioskodawca nabył prawo do emerytury pomostowej w którymkolwiek wariantcie. Gdyby nawet bowiem teoretycznie uznać (jak sam twierdził), iż przed dniem 1.01.1999 roku legitymował się pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) z tytułu pracy: kierowcy ciągnika kołowego (od 16.11.1981 roku do 30.11.1991 roku tj. 10 lat i 15 dni; palacza c.o. (od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku tj. 6 miesięcy i 1 dzień; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku tj. 6 miesięcy i 1 dzień, od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku, tj. 2 miesiące; od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku, tj. 7 miesięcy oraz od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku tj. 6 miesięcy), to i tak nie spełnił koniecznej przesłanki wskazanej w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych tj. po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, a wskazanych w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Następnie wnioskodawca zajmował stanowisko robotnika gospodarczego (14.06.2010 roku - 30.09.2010 roku w Urzędzie Gminy w G.) i montażysty (8.05.2015 roku – 30.06.2015 roku w (...) Wulkanizacja u Z. Z. w G.), a stanowisk tych nie sposób przyporządkować do żadnej z rodzajowo wymienionych prac wskazanych w załączniku nr 1 lub w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

W drugi alternatywnym przypadku ubezpieczony mógłby nabyć prawo do emerytury pomostowej, gdyby po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuował pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i legitymował się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio

obowiązujących przepisów, ale wykazałby, że dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62, z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, czy z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13).

W konsekwencji ubezpieczony musiałby wykazać okres 15-letniej pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W tym kontekście, zdaniem Sądu nie sposób było przyjąć, że wnioskodawca w okresie od 16.11.1981 roku do 30.11.1991 roku (10 lat i 15 dni) świadczył pracę kierowcy ciągnika kołowego wskazaną w pkt 5 załącznika nr 2 wykazu prac w szczególnym charakterze (prace maszynistów pojazdów trakcyjnych), zaś w okresach od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku, od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku; od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku oraz od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku (w łącznym wymiarze 2 lata, 3 miesiące i 2 dni) będąc palaczem c.o. świadczył pracę wskazaną w pkt 6 załącznika nr 1 wykazu prac w szczególnych (prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych).

Na marginesie Sąd pierwszej instancji stwierdził, że praca w pierwszym okresie tj. od 16.11.1981 r. do 30.11.1991 r. nie odpowiada żadnej pracy wskazanej w załączniku nr 2, skoro mowa jest w nim o pracy „maszynistów pojazdów trakcyjnych [...] kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym; kierowców pojazdów uprzywilejowanych; kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej [...]”, zaś sam wnioskodawca nie twierdził, że wykonywane przez niego prace jako traktorzysty miały wskazany charakter. Odnośnie drugiego rodzaju okresów (od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku, od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku; od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku oraz od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku), kiedy pracował jako palacz c.o. to odwołujący nie wskazywał, że obsługiwał wówczas wielkie piece oraz piece stalownicze lub odlewnicze, a zatem jego zatrudnienie w tych okresach nie odpowiada pracy wymienionej w pkt 6 załącznika nr 1 (prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych).

Dlatego też, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku złożył M. G.. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił:

- 1) naruszenie prawa procesowego poprzez naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z tym, że Sąd dokonał błędnej oceny zebranego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego pomijając dowody wskazujące na wykonywanie przez skarżącego pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na niezaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych okresu pracy od 1. (...) do 23.10.1979 w Państwowym Ośrodku (...) w G., gdzie skarżący w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę spawacza, a fakt, że w świadectwie pracy nie znalazł się zapis, że była to praca w warunkach szczególnych wynikał z faktu, że stosowne rozporządzenie w tym zakresie weszło w życie w dniu 7 marca 1983 roku, za co skarżący nie może ponosić negatywnych konsekwencji;
- 1) że wbrew twierdzeniom Sądu I instancji rodzaje prac w warunkach szczególnych, które wykonywał on przed dniem wejście w życie ustawy o emeryturach pomostowych odpowiadają rodzajom prac w warunkach szczególnych wymienionych w zapisach ustawy z dnia 19 grudnia 1998 r. o emeryturach pomostowych;
- 3) pominięcie przy rozpatrywaniu sprawy wyroku Sądu Najwyższego sygn. akt II UZP 6/13 z dnia 16 października 2013 roku oraz I UK 442/13 z dnia 5 lipca 2014 roku w zakresie dotyczącym zaliczenia służby wojskowej jako okresu pracy w warunkach szczególnych;

4) pominięcie przy rozpatrywaniu przedmiotowej sprawy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r. II UK 164/11 oraz wyroku Sądu najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r. sygn. akt III UK 116/16 w zakresie dotyczącym możliwości przyznania prawa do emerytury pomostowej pomimo braku wykonywania pracy w warunkach szczególnych po dniu 31 grudnia 2008 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie na rzecz odwołującego prawa do emerytury pomostowej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Ponadto skarżący wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania odwoławczego, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony przeciwnej, ponowne przeprowadzenie dowodu z akt sprawy znajdujących się w posiadaniu (...) Oddział w O..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie jest zasadna.

Wbrew zawartym w niej zarzutom, Sąd pierwszej instancji wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które ocenił w granicach zasady swobodnej oceny dowodów i przy uwzględnieniu doświadczenia życiowego i zasad logicznego rozumowania w myśl art. 233 § 1 k.p.c. Według utrwalonego orzecznictwa sądowego, błędna ocena dowodów polega na wyprowadzeniu z dowodów wniosków nie dających się pogodzić z ich treścią oraz na formułowaniu ocen - bez rozważenia całości zebranego w sprawie materiału, a także ocen sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania. Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dochodzi więc wówczas, gdy strona apelująca wykaże sądowi pierwszej instancji uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca, gdyż w apelacji zaprezentowana została jedynie odmienna ocena stanu faktycznego sprawy. Sąd Okręgowy dokonał też prawidłowej oceny prawnej spornych okoliczności. Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy oraz podzielił rozważania prawne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, wyrok z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, LEX nr 585720).

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy odniósł się spornych okresów zatrudnienia M. G., których to okresów wnioskodawca domagał się zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach. W tym zakresie Sąd I instancji dokonał oceny wszystkich przedstawionych w sprawie dowodów, w tym również świadectw pracy w szczególnych warunkach. Jedynie w stosunku do okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 1.09.1977 do 23.10.1979 r. (przerwanego powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej) w Państwowym Ośrodku (...) w G. na stanowisku spawacza, Sąd I instancji nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych. Analizując powyższy okres zatrudnienia stwierdzić należy, iż wnioskodawca nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, ale ze świadectwa pracy z dnia 9.11.1981 r. i umowy o pracę z 1.09.1977 r. (k. 7 akt ZUS) wynikało, że wnioskodawca w wyżej wskazanym okresie świadczył w pełnym wymiarze czasu pracy pracę spawacza. Natomiast w okresie od 24.10.1979 r. do 23.10.1981 r. M. G. odbył służbę wojskową (k.9 akt ZUS). Sądowi II instancji znany jest pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powołanej w apelacji uchwale składu siedmiu sędziów z dnia z dnia 16 października 2013 r. w sprawie II UZP 6/13 i w wyroku z 5 lipca 2014 r. w sprawie I UK 442/13 o możliwości uwzględnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu służby wojskowej po spełnieniu określonych przesłanek. W ocenie Sądu II instancji należało jednak odstąpić od badania spełniania warunków niezbędnych do zaliczenia okresu służby wojskowej odwołującego do stażu pracy w szczególnych warunkach, bowiem zauważyć należy, że okres tego zatrudnienia łącznie z okresem służby wojskowej wynosi 4 lata 1 miesiąc i 23 dni. Zatem powyższy okres jest za krótki, aby mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem kolejne okresy zatrudnienia odwołującego nie spełniały przesłanek zaliczenia ich do stażu pracy w szczególnych warunkach, co zostanie omówione

w dalszej części uzasadnienia. Z tych względów Sąd Apelacyjny odstąpił również od przeprowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego na okoliczność charakteru pracy odwołującego w tym okresie pracy w Państwowym Ośrodku (...) w G..

Spór w sprawie dotyczył tego, czy M. G. spełnił przesłanki niezbędne do przyznania prawa do emerytury pomostowej. Zgodnie z art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.), prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
6. po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Na mocy tego przepisu o emeryturę pomostową może więc ubiegać się osoba, która nie tylko ma łącznie 15 lat pracy w warunkach szczególnych, ale praca ta musiałaby być przez nią wykonywana we wskazanych okresach: 1) przed 1 stycznia 1999 r. - musiała to być praca w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz 2) po 31 grudnia 2008 r. - musiała wykonywać pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Zaznaczyć jednak należy, iż brak wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy pomostowej po 31 grudnia 2008 r. nie wyklucza definitywnie możliwości przyznania emerytury pomostowej, bowiem art. 49 tej ustawy umożliwia przyznanie tego świadczenia bez spełnienia ww. warunku. Przepis art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych zmienia bowiem wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, zwalniając je z konieczności wykazania wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jednakże wprowadza w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Podkreślić trzeba, że określenie "okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3", zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego należało w całości podzielić ustalenia Sądu Okręgowego, iż wnioskodawca nie spełnia wszystkich warunków niezbędnych do przyznania prawa do emerytury pomostowej. Bezsporne w niniejszej sprawie było, iż M. G. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r., ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 33 lat, 11 miesięcy i 24 dni. Ubezpieczony rozwiązał również stosunek pracy. Nie może on jednak otrzymać tego świadczenia na mocy art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej (art. 4 pkt 6 tej ustawy). Jak trafnie wskazał Sąd I instancji, prace, jakie wnioskodawca wykonywał w okresie

od 14 czerwca 2010 r. do 30 września 2010 r. w Urzędzie Gminy w G. na stanowisku robotnika gospodarczego oraz w okresie od 8.05.2015 r. do 30.06.2015 r. w (...) Wulkanizacja u Z. Z. w G. na stanowisku montażysty nie sposób zakwalifikować do jakichkolwiek prac wymienionych w wykazach stanowiących załącznik nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Ponadto Sąd Apelacyjny uznaje, iż wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Odnosząc się do spornego okresu zatrudnienia od 16.11.1981 r. do 30.11.1991 r. w Zakładzie Rolnym (...) na stanowisku traktorzysty wskazać należy, iż następca prawny pracodawcy w dniu 25.01.2017 r. wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach (k. 22 akt ZUS). Wynika z niego, że w spornym okresie odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach jako kierowca ciągnika kołowego – prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych (Wykaz A Dział VIII poz. 3 stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze). W ocenie Sądu Apelacyjnego, świadectwo to nie mogło jednak przesądzić o tym, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie była pracą w szczególnych warunkach. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 13 lipca 2016 r. w sprawie I UK 218/15, uwzględnienie w wykazie A, dziale VIII pod poz. 3 załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zatrudnienie traktorzysty przy pracach polowych w rolnictwie nie stanowi pracy w szczególnych warunkach z wykazu A, działu VIII, poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, czyli pracy kierowcy ciągnika w transporcie. Z poczynionych w sprawie ustaleń jednoznacznie wynika, że wnioskodawca był zatrudniony jako traktorzysta (kierowca ciągnika rolniczego) w zakładzie rolnym, czyli w dziale rolnictwa. Z informacji udzielonej przez pracodawcę wynika, iż w tamtym okresie zakłady rolne prowadziły w pełnym zakresie działalność produkcyjną, jak i usługową. Pracodawca nie potwierdził jednak, iż wnioskodawca w trakcie spornego zatrudnienia wykonywał jedynie prace transportowe (k.33 akt ZUS). Zatem nie ma podstaw do uznania, iż wnioskodawca pracując w zakładzie rolnym jako traktorzysta wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy – prace transportowe. Stąd brak jest możliwości zaliczenia tego okresu zatrudnienia M. G. do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Zdaniem Sądu II instancji również pozostałe okresy zatrudnienia wnioskodawcy od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku w Zespole Szkół w K.; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku w Przedszkolu Miejskim w G.; od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku oraz od 9.05.2005 roku do 31.12.2005 roku w Wojewódzkim Szpitalu (...); od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku i od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku w Zespole (...) w B. na stanowisku palacza c.o. nie spełniają kryteriów zaliczenia ich do stażu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wprawdzie wnioskodawca legitymuje się wystawionymi za te okresy zatrudnienia świadectwami pracy w szczególnych warunkach (akta ZUS) - prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego, jednak nie oznacza to automatycznego uwzględnienia tych okresów do stażu pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z wnioskiem odwołującego. Treść tych dokumentów tak jak inne dowody podlegają ocenie Sądu. Zgodnie z wykazem A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, Działem XIV, pkt 1 za pracę w szczególnych warunkach uznano prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego, co oznacza, że nie każda praca na stanowisku palacza jest pracą w szczególnych warunkach, ale tylko praca palacza nie zautomatyzowanego kotła parowego lub wodnego typu przemysłowego. Sąd Okręgowy nie czynił w tym zakresie szczegółowych ustaleń faktycznych co do rodzaju kotłów obsługiwanych przez wnioskodawcę u poszczególnych pracodawców, bowiem nawet zaliczenie tych okresów pracy łącznie z okresem zatrudnienia wnioskodawcy od 16.11.1981 r. do 30.11.1991 r. w Zakładzie Rolnym

(...) do stażu pracy w szczególnych warunkach nie spowodowałoby spełnienia przesłanki posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach według ustawy o emeryturach pomostowych lub ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Ponieważ ubezpieczony nie wykazał, iż faktycznie po dniu 31 grudnia 2008 r., wykonywał pracę w szczególnych warunkach (w rozumieniu art 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach), należało również ustalić, czy nie zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki do zastosowania art. 49 przywołanej ustawy. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62,; z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688, z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13; LEX nr 1405231). Wbrew zarzutom apelacji, Sąd I instancji nie pominął zaprezentowanego wyżej poglądu orzeczniczego Sądu Najwyższego, bowiem w toku postępowania rozważał, czy odwołujący spełnia warunki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, pomimo, iż nie legitymuje się on okresem pracy w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 r.

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy trafnie uznał, iż wnioskodawca nie spełnia również przesłanek przyznania emerytury pomostowej w oparciu o art. 49 cytowanej ustawy, bowiem w dniu 1 stycznia 2009 r. nie posiadał 15 - letniego okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z treścią przepisu art. 3 ust. 1 powyższej ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Natomiast ust. 3 cytowanego przepisu stanowi, iż prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Zgodzić się należy z Sądem I instancji, iż praca wnioskodawcy w spornym okresie zatrudnienia od 16.11.1981 r. do 30.11.1991 r. w Zakładzie Rolnym (...) na stanowisku traktorzysty nie była pracą wskazaną w pkt 5 wykazu prac w szczególnych warunkach stanowiącego załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych (prace maszynistów pojazdów trakcyjnych). Ponadto wskazać należy, że stanowisko kierowcy ciągnika kołowego (traktorzysty) nie zostało ujęte w wykazach stanowiących załącznik nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wnioskodawca nie wykonywał zatem w okresie od 16.11.1981 r. do 30.11.1991 r. pracy na stanowisku, które jest uznawane za pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd I instancji słusznie też nie zakwalifikował pracy wnioskodawcy od 15.10.1993 roku do 15.04.1994 roku w Zespole Szkół w K.; od 15.10.1994 roku do 15.04.1995 roku w Przedszkolu Miejskim w G.; od 1.06.1995 roku do 31.07.1995 roku oraz od 9.05.2005 roku do 31.12.2005 roku w Wojewódzkim Szpitalu (...); od 1.10.1996 roku do 30.04.1997 roku i od 1.10.1997 roku do 31.03.1998 roku w Zespole (...) w B. na stanowisku palacza c.o. jako pracy wymienionej w pkt 6 załącznika nr 1 wykazu pracy w szczególnych warunkach do ustawy o emeryturach pomostowych (prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych. Z okoliczności sprawy nie

wynika, aby wnioskodawca w trakcie świadczenia pracy palacza c.o. u wskazanych pracodawców (jednostki oświatowe lub jednostki świadczące usługi zdrowotne) obsługiwał wielkie piece oraz piece stalownicze lub odlewnicze.

Mając na uwadze powyższe, zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawca nie spełnił warunków do przyznania prawa do emerytury pomostowej, zarówno na mocy art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, jak też w oparciu o art. 49 powyższej ustawy. Wnioskodawca po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał bowiem prac w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, zaś na datę 1.01.2009 r. nie wykazał 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Ponadto wnioskodawca nie spełnia warunku legitymowania się 15 - letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Zasadą w procesie cywilnym jest, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.). Tylko w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102 k.p.c.). Mając na uwadze obecną sytuację materialną M. G. (brak źródeł utrzymania, nie pracuje), Sąd drugiej instancji uznał, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w art. 102 k.p.c. i odstąpił od obciążania go kosztami zastępstwa procesowego – punkt II sentencji wyroku.

SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka